

CZU: 81`373.49

[https://doi.org/10.59295/sum4\(174\)2023_18](https://doi.org/10.59295/sum4(174)2023_18)

EXPLORAREA PRINCIPALILOR DECLANȘATORI AI EUFEMISMULUI: O PERSPECTIVĂ CRITICĂ ASUPRA MODULUI ÎN CARE CULTURA ȘI SOCIETATEA INFLUENȚEAZĂ LIMBAJUL

Galina BOBEICĂ*Universitatea de Stat din Moldova*

În contextul limbajului diplomatic, eufemismele joacă un rol important în comunicarea internațională și interculturală. Utilizarea unui limbaj delicat și politicos este crucială în menținerea relațiilor diplomatice amiabile între două sau mai multe state. Eufemismele sunt cuvinte sau expresii utilizate în locul termenilor considerați jignitori, ofensivi sau prea duri într-un anumit context. Deși utilizarea lor poate părea o modalitate de a fi politicos sau de a evita confruntările, acestea sunt declanșate de diferiți factori care influențează comunicarea umană. Printre principalii declanșatori ai eufemismelor se numără corectitudinea politică, politețea, tabuurile culturale și disfemismele. Acest articol explorează minuțios modul în care triadele eufemism – corectitudinea politică – politețe (perspectiva pragmatică) și eufemism – tabu – disfemism (perspectiva semantică) influențează utilizarea eufemismelor în contextul diplomatic și cum acestea pot ajuta la menținerea relațiilor diplomatice pozitive.

Cuvinte-cheie: comunicare, limbaj diplomatic, eufemism, corectitudine politică, politețe, disfemism, tabu.

EXPLORING THE KEY TRIGGERS OF EUPHEMISM: A CRITICAL OUTLOOK AT HOW CULTURE AND SOCIETY INFLUENCE LANGUAGE

In the context of diplomatic language, euphemisms play an important role in international and intercultural communication. The use of polite and courteous language is crucial in maintaining amiable diplomatic relations between two or more countries. Euphemisms are words or expressions used instead of terms considered to be offensive, insulting or too harsh in a certain context. Although their use may seem a way of being polite or avoiding confrontation, they are triggered by different factors and influence human communication. The main triggers of euphemisms are considered to be political correctness, politeness, cultural taboos and dysphemisms. This article thoroughly explores the way in which the triads euphemism – political correctness – politeness (pragmatic perspective) and euphemism – taboo – dysphemism (semantic perspective) influence the use of euphemisms in the diplomatic context and the way they can help maintain positive diplomatic relations.

Keywords: communication, diplomatic language, euphemism, political correctness, politeness, dysphemism, tabu.

Interferența dintre eufemism, corectitudine politică și politețe

Dezvoltarea fulminantă a tehnologiilor informaționale, difuzarea și circulația informației, influența surselor media, dar și migrarea globală a oamenilor au favorizat apariția unui astfel de fenomen precum comunicarea interculturală, care presupune în mod implicit respectarea codurilor de vorbire. Fenomenul comunicării interculturale pătrunde profund în toate sferile societății. Mai mult, se dezvoltă un tip structural nou de procese comunicative, inclusiv categoria corectitudinii politice. Prin corectitudine politică ne referim la evitarea utilizării anumitor expresii în legătură cu destinatarul, care le poate considera jignitoare pentru sine. Această categorie lingvistică a cunoscut un impact semnificativ asupra limbajului diplomatic și reprezintă un subiect extrem de captivant, a cărui ignorare ar însemna neglijarea unui aspect esențial în cercetarea limbajului diplomatic.

În lucrarea dedicată problemelor limbajului și comunicării interculturale „Язык и межкультурная коммуникация”, lingvista Svetlana Ter-Minasova susține că „corectitudinea politică a limbajului se exprimă în dorința de a găsi noi modalități de exprimare lingvistică care să le înlocuiască pe cele care afectează sentimentele și demnitatea individului, care încalcă drepturile omului prin lipsă de tact și/sau simplitatea lingvistică obișnuită în raport cu rasa, sexul, vârsta, starea de sănătate, statutul social, aspectul etc.” [1, p. 135]. Corectitudinea politică pledează pentru eliminarea din limbă a tuturor acelor unități lingvistice care pot fi considerate ca fiind nepoliticoase și deliberat ofensive și înlocuirea lor cu eufemisme neutre și po-

zitive. Corectitudinea politică este o formă robustă de manipulare a limbajului printr-un joc de cuvinte și expresii care au o putere incontestabilă în modificarea anumitor situații reale și în redirectionarea ideologiilor oamenilor. Eufemismele politic corecte sunt expresii indirecte, politicoase, folosite în locul cuvintelor aspre sau care încalcă decența. Astfel, eufemismul *adecvat* înlocuiește calificativele de *bine* sau *rău*, *o problemă cumplită* devine *un subiect controversat* sau *provocator*, *cheltuielile* sunt *investiții*, *reducerile* devin *economii*, iar *afectat de eroare materială* înseamnă *bani furăți din buget*. Se poate remarca ușor că aceste eufemisme sunt caracterizate de o atitudine pragmatică și urmăresc scopul de a deghiza și a acoperi asocierile neplăcute ale anumitor cuvinte. Cu toate acestea, eufemismele au și scopuri benefice de atenuare inofensivă, cum ar fi eufemismul *copii cu nevoi speciale* sau *comportament controversat* pentru *copii cu activități mintale reduse* sau *hiperactivi*. Folosirea acestor eufemisme nu ușurează deloc lucrul cu această categorie de copii, dar cel puțin îi protejează de tachinare sau demoralizare din partea semenilor lor. Astfel, eufemismele politic corecte nu sunt foarte diferite și nu își propun să deghizeze/mascheze sau să ascundă realitatea neplăcută, ci ajută la eliminarea stigmatizării stereotipurilor sociale negative prin obligarea publicului să depășească conținutul simplu al mesajului și să provoace prejudecăți întruchipate în limbaj.

Corectitudinea politică lingvistică se bazează pe ipoteza relativității lingvistice a lui Sapir-Whorf privind legătura directă între formele de limbă, cultură și gândire. Conștientizând faptul că anumite cuvinte și construcții verbale corespund cu comportamentul anumitor oameni, susținătorii acestei ipoteze au concluzionat că determinismul lingvistic al lui Sapir-Whorf favorizează crearea unui singur câmp de comunicare și programează un comportament lingvistic tolerant pentru toți participanții la comunicare, prin introducerea unor norme speciale de etichetă în timpul acestei comunicări. Ipoteza a stat la baza doctrinei corectitudinii politice și sugerează utilizarea unor înlocuitori neutri sau pur și simplu pozitivi (eufemisme), înlăturând expresiile jignitoare sau tabu care afectează negativ sentimentele și demnitatea individului: *greutate excesivă* în loc de *gras*; *neadevăr* în loc de *minciună*. Eufemismele, ca și alte unități lingvistice, nu implică o manipulare obligatorie *sine qua non*: ele pot fi folosite în scopuri de corectitudine politică – doar ca unități lexicale „blânde” – și deloc pentru a-l direcționa pe destinatar către gânduri și acțiuni care îi contrazic convingerile și interesele. Cu toate acestea, de obicei în condiții moderne de comunicare, o utilizare a acestor eufemisme în scopuri manipulative este, la fel, posibilă. Comunicarea manipulativă nu este corelată cu categoria clarității și nu intenționează să soluționeze esența problemei.

În cazul în care admitem faptul că eufemismele sunt expresii ce respectă normele corectitudinii politice și sunt folosite în locul unor apelative inacceptabile sau a cuvintelor tabu, devine implicită aserțiunea conform căreia eufemismele funcționează în baza principiului fundamental al pragmaticii: principiul politeții. Acesta ține cont de relația dintre emițător și receptor, codul și contextul acesteia, dar și de imaginea de sine a ambilor interlocutori. Comportamentul care este corect atât din punct de vedere politic, cât și social, și care manifestă înțelegere și grijă pentru starea de bine a altor persoane este considerat un comportament politic. Politețea este considerată o strategie universală unanim acceptată în timpul relației comunicative. Potrivit lui Geoffrey N. Leech, principiul politeții cuprinde șase maxime principale (tact, generozitate, aprobare, modestie, acord, simpatie) care controlează comportamentul cotidian și sunt determinate să evite o eventuală înțelegere greșită și să diminueze orice fel de amenințare potențială care ar putea afecta imaginea interlocutorului în timpul comunicării [2, p. 131]. Astfel, putem deduce că politețea controlează comportamentul lingvistic, deoarece limbajul este produs în conformitate cu acest principiu.

Penelope Brown și Stephen Levinson, la rândul lor, postulează că politețea este un semn al unui comportament respectuos, care menține principiul cooperării în comunicare și este considerat un motiv puternic pentru utilizarea eufemismului. Utilizarea eufemismelor este încurajată într-o societate în care politețea este înalt apreciată și în care adresarea indirectă este considerată un semn al bunului-simț, în timp ce cea directă poate fi jenantă. Conform acestei teorii pragmatice utilizate pe scară largă în studierea eufemismului, se constată că indiferent de ambiguitatea implicită, eufemismul este considerat o strategie eficientă în minimizarea nemulțumirii la adresa socială și a imaginii de sine atât a emițătorului, cât și a receptorului. În această ordine de idei, Robin T. Lakoff constată că politețea ocupă un rol primordial deoarece se consideră că este mai important să se evite ofensarea decât să se obțină claritate în timpul unei conversații: „Claritatea intră în conflict cu politețea, însă deseori politețea înlocuiește/suprimă claritatea” [1, p. 298]. Acest concept este argumentat în mod explicit în colecția de lucrări științifice coordonată de Robin Lakoff și Sachiko Ide *Broadening the Hori-*

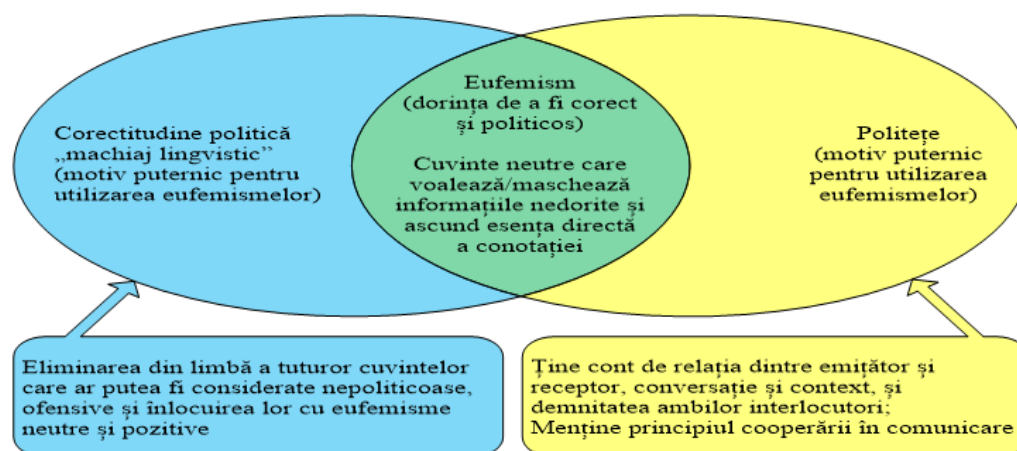
zon of *Linguistic Politeness*, în care autoarele susțin că „în multe tipuri de discurs, politețea înlocuiește claritatea; adică, în relațiile zilnice, atunci când se confruntă cu o alegere între claritate și politețe, oamenii optează în mod normal în favoarea acesteia din urmă” [3, p. 8]. Totodată, se propun trei reguli de politețe: a nu impune, a oferi opțiuni și a-l face pe destinatar să se simtă bine, fiind prietenos. Fiecare dintre aceste reguli se validează prin definiții și strategii de implementare: prima regulă (a nu impune) încurajează abordarea subiectelor prin strategii de distanțare a emițătorului de destinatar, cum ar fi utilizarea formei pasive de exprimare; a doua regulă (a oferi opțiuni) presupune utilizarea eufemismelor urmărind scopul de a se asigura împotriva eventualelor riscuri; a treia regulă (cea de a fi prietenos) are prioritate față de celelalte reguli din percepția autoarelor.

Analizând caracteristicile specifice de exprimare ale emițătorului și receptorului, Penelope Brown și Stephen Levinson disting „politețea pozitivă” (asociată cu expresia lingvistică a solidarității, includerea interlocutorului în același grup de comunicare cu vorbitorul) și „politețea negativă” (dependentă de relațiile ierarhice din societate și de distanța socială, asociată cu autoreținerea emițătorului și dorința de a evita conflictele) [4, p.70]. Politețea negativă poate fi deci calificată ca etichetă a vorbirii. Iar respectarea politeții, atât pozitive, cât și negative, favorizează utilizarea eufemismelor, a căror natură, la fel ca natura politeții, este determinată de contextul comunicativ.

Prin urmare, putem afirma că eufemismele care au apărut în cadrul ideologiei corectitudinii politice au fost create în conformitate cu principiile politeții pozitive. Dar, ținând cont de faptul că multe eufemisme politic corecte se transformă într-un fel de formule de etichetă, a căror ignorare în societatea modernă ar echivala cu lipsa de tact, se dovedește că, în cadrul respectării corectitudinii politice, tipurile pozitive și negative de politețe se intersectează. Astfel, în lumina teoriei lui Penelope Brown și Stephen Levinson, putem argumenta că utilizarea lor în prezent este o manifestare a politeții negative, deoarece aceasta ilustrează cunoașterea regulilor de etichetă care sunt relevante în această etapă.

Din cele relatate *supra*, se poate remarca fără dificultate că există o interdependență imanentă între eufemism, corectitudine politică și politețe, întrucât dorința de a fi politicos și corect (eufemismul) decide în mod semnificativ gradul de utilizare a expresiilor eufemistice în timpul interacțiunii. Aceste concepte sunt atât de interdependente, încât devin inseparabile și reciproc corelate, împărțînd un obiectiv comun în ceea ce privește normele sociale. Modalitatea indirectă de exprimare prin uzul eufemismelor servește în general pentru evitarea afrontului și asigurarea corectitudinii politice în toate dimensiunile. Necesitatea de a respecta standardele unei conduite adecvate din punct de vedere social propulsează angajarea eufemistică, în care scopul său principal este de a evita ignoranța în relațiile sociale și a salva demnitatea interlocutorilor în cadrul evenimentului comunicativ (politețea). Astfel, atunci când se constată că subiectul comunicării este neplăcut sau ofensator, se recurge în mod deliberat la eufemism, fără a afecta sensul a ceea ce se spune. Această strategie servește la ștergerea sau atenuarea oricărui limbaj jignitor care se află sub umbrela politeții și corectitudinii politice, totodată îngăduind sacrificarea clarității în numele politeții și al respectului.

Fig. 1. Interdependența dintre eufemism, corectitudinea politică și politețe.

Sursa: elaborată de autor

Corelația dintre eufemism, tabu și disfemism

Eufemismul se referă la utilizarea modalităților deliberat indirecte, convențional imprecise sau social „comfortabile” de a se referi la subiecte jenante, neplăcute sau chiar tabu. Toate comunitățile, de la cele mai „primitive” până la cele mai „avansate”, au subiecte tabu și astfel utilizează eufemisme [5, p. 151]. Așadar, referirea la tabu, considerat principalul declanșator al eufemismelor, devine imperioasă atunci când vorbim despre eufemisme.

Pentru societatea contemporană, conotația termenului *tabu* se ramifică în două direcții opuse: pe de o parte, tabuul reprezintă ceva sacru, consacrat, iar, pe de altă parte, se referă la ceva supranatural, periculos, interzis sau neobișnuit. În lucrarea *Totem and Taboo* de Sigmund Freud găsim o analiză interesantă a expresivității eufemismelor care se datorează substanțial originii lor de interdicere (tabu) și legăturii inevitabile dintre sentimente, emoții și stări antagoniste [6]. Datorită încărcăturii semantice pe care o posedă, tabuul este deseori abandonat, iar golul creat este substituit cu un eufemism inofensiv. Ulterior, acest termen a ajuns să se refere la experiențe, cuvinte sau fapte care nu ar trebui niciodată pronunțate. Totodată, utilizarea tabuurilor este considerată o modalitate dezagreabilă de exprimare, nu atât din cauza că ar provoca daune fizice sau metafizice, ci mai degrabă deoarece ar afecta negativ emițătorul prin ofensarea sensibilității receptorului. Lucrarea *The Routledge Dictionary of Language and Linguistics* definește tabuul drept „un termen care este evitat din motive religioase, politice sau sexuale și este de obicei înlocuit cu un eufemism” [7, p. 173]. Prin urmare, subiectele constrânse sunt evitate și menționate în moduri indirecte, bazându-se pe strategiile de politețe, utilizate de obicei prin eufemism. Deci absența cuvintelor și expresiilor tabu din conversație se manifestă ca o cerință *sine qua non* a utilizării eufemismului ca un mod mai blând, plăcut și agreabil pentru abordarea subiectelor jignitoare și nerespectuoase. Potrivit lui Keith Allan și Kate Burridge, tabuurile apar din constrângerile sociale asupra comportamentului individului care pot provoca disconfort sau rănire. Freud subliniază faptul că tabuul este o interdicere sau o constrângere care trăiește în subconștientul nostru și dorința inconștientă de a o depăși.

În funcție de motivația psihologică pe care o evocă, Stephen Ullman încadrează tabuul în trei grupuri mai mult sau mai puțin distincte: al fricii, al delicateții și al curtoaziei sau decenței [8, p. 206]. *Frica* de a pronunța numele unor forțe supranaturale impune adesea interdicții. De exemplu, religia iudaică nu permite adresarea directă către Dumnezeu, din motive că nici chiar cu privire la om, numele nu indică ceea ce este persoana în sine, deoarece „numele restrânge și stăpânește, iar Dumnezeu este incognoscibil în ființa Sa” (niciun nume nu poate să cuprindă bogăția și adâncimea Ființei Dumnezeiești) [9], de aceea a fost înlocuit cu eufemismul *Stăpân*, iar această modalitate se atestă și în limbile engleză (*Lord*) și franceză (*Seigneur*). Grupul de tabuuri care se referă la *delicatețe* denotă o tendință generală a omului de a evita referirea directă la subiecte neplăcute. Numeroase eufemisme sunt legate anume de aceste situații de delicatețe: boală, moarte, defecte fizice sau mentale. De exemplu, în lagărele de concentrare naziste, verbul *a organiza* a ajuns să fie folosit în multe limbi ca eufemism pentru *procurarea prin mijloace ilicite* și astfel pentru *furt*. Grupul de tabuuri ce se referă la *curtoazie* sau *decență* cuprinde termeni care implică anumite părți ale corpului, sex și înjurături. Standardele de curtoazie diferă foarte mult în funcție de perioada în care sunt folosite. De exemplu, în secolul trecut era obișnuit ca doamnele să vorbească despre *membrele* pianului în loc să menționeze cuvântul *picioare* sau era des utilizat cuvântul *talie* în loc de cuvântul *corp*.

Tema războiului poate crea subiecte tabu care se manifestă prin dezumanizarea limbajului. Astfel, în anumite situații și contexte se observă tabuizarea lexemului *război*, utilizându-se eufemismul *operațiune militară specială*, *conflict* sau *criză*. În referirile la războiul din Transnistria, Crimeea și Georgia, deseori eufemismul *conflict* este însoțit de calificativele *înghetăt*, *prelungit*, *blocat*, *nerezolvat*, *cu temperatură variabilă*. În aceste exemple se poate observa dubla omitere a denotatului negativ: în primul rând, din cauza omiterii cuvântului *război*, iar în al doilea rând, din cauza că receptorul se concentrează asupra teritoriului. În general, evenimentele istorice de mare anvergură, cum ar fi războaiele, au tendința de a lăsa o amprentă asupra limbajului. S-a constatat că războaiele furnizează un limbaj eufemistic particular pentru a exprima caracterul malefic al războaielor propriu-zise. Mai întâi de toate, trebuie să constatăm faptul că orice război este un conflict ideologic, iar limbajul folosit în comentarea faptelor de război are un mesaj dublu: de manipulare a adversarului prin propagandă și de dezinformare a propriului popor pentru a ascunde realitatea

dură a războiului, cum ar fi pierderile umane sau eșecurile, care sunt numite prin eufemismul *pierderi colaterale/collateral damage* sau cum ar fi expresia *we deleted fifteen units of livestock*. Această încercare de a abstractiza și de a depersonaliza servește pentru a evita termenul explicit tabu *to kill/a omorî*. Prin urmare, atât timp cât există tabuul, se impune necesitatea de a crea și a reinnoi limbajul cu scopul de a vorbi fără a ofensa. Totodată, considerăm că unul dintre cele mai fundamentale eufemisme din istoria lumii politice a fost pronunțat în 1945, de către împăratul Japoniei, Hirohito, când și-a informat poporul despre predarea necondiționată a țării lor, ca urmare a bombardamentului atomic, pierderea a trei milioane de oameni și o invazie iminentă, cu următoarele cuvinte: „Situția războiului s-a dezvoltat nu neapărat în avantajul Japoniei”. „The war situation has developed not necessarily to Japan’s advantage”. Pe de altă parte, imperiul estic furnizează suficiente exemple de eufemisme sau expresii manipulative, șocante prin cinismul și neadevărul lor flagrant. În timp ce liderul rus declara că Rusia are un rol istoric de pacificator și stabilizator în Caucaz, aviația rusească bombarda întregul teritoriu al Georgiei. Similar este și cazul războiului din Ucraina și Transnistria, în care Rusia joacă un rol decisiv. Este cunoscut rolul de *pacificator/peacekeeping forces* al unor trupe străine pe teritoriul altei țări, termenul *pacificare* fiind decodat, în funcție de contextul geopolitic, ca *intervenție, confruntare armată, represiune sau eșec/eroare diplomatică (diplomatic failure)*. Totodată, textul politic, din perspectiva coșeriană, are funcții specifice, precum „ascundere a gândirii”, „falsificare intenționată a lucrurilor” sau „nerespectarea adevărului”, însă cu aparența de a-l spune fie fără posibilitatea de verificare a celor spuse, fie folosindu-se de posibilitatea ca cele spuse să fie interpretate și în alt mod, într-un sens „inocent”, ceea ce îi este propriu insinuării [10, p. 15].

În urma pozițiilor științifice analizate *supra*, putem conchide că eufemismul se caracterizează printr-un limbaj de evitare și expresii evazive, cu alte cuvinte, emițătorul folosește cuvintele în calitate de scut protector împotriva mâniei sau dezaprobării receptorului, înfățișându-se sub forma unei „expresii care încearcă să evite să fie ofensatoare” [11, p. 21]. În opoziție cu eufemismul se află *disfemismul*, care face apel la resursele verbale urmărind scopul de a fi ofensator sau, pur și simplu, abuziv fie față de semnificat sau receptor, fie față de ambii. Disfemismele, în mod antitetic, folosesc cuvintele în calitate de arme pentru a-l ataca pe celălalt, servind ca modalitate de exprimare a furiei, frustrării sau angoasei. Din punct de vedere lingvistic, eufemismele și disfemismele nu sunt doar un răspuns la tabu, ci funcționează inclusiv acolo unde emițătorul evită să utilizeze sau, dimpotrivă, decide în mod deliberat să folosească o expresie dură și/sau un stil nepotrivit de adresare. Atât eufemismele, cât și disfemismele comunică o atitudine față de receptor și față de semnificat. Așadar, în spatele fiecărui semn lingvistic, fie eufemistic, fie disfemistic, stă o atitudine pozitivă sau negativă, a cărei decodare devine imperioasă. Emițătorul, în acest caz, alege vocabularul, sintaxa și prozodia exprimării în funcție de mediu, context și audiență, iar aceste alegeri reflectă în mod direct formule de politețe și aspecte ale eufemismelor și disfemismelor.

Eufemismul și disfemismul reprezintă două procese cognitive de conceptualizare a unei anumite realități interzise, având baze și resurse comune, dar scopuri și intenții diferite. Atât eufemismul, cât și disfemismul sunt determinate prin alegerea expresiei potrivite într-un anumit context. Capacitatea imanentă a acestor două fenomene este atât de inerentă, încât scoate în evidență faptul că interdependența acestora este deseori neclară. Tocmai această capacitate expresivă de natură eufemistică și disfemistică demonstrează că linia de hotar dintre tabu și disfemism este destul de estompată, astfel încât un termen tabu nu este ușor disponibil și hotarul dintre eufemism și disfemism nu este în întregime clar.

Eufemismele folosesc expresii favorabile în locul celor inacceptabile din punct de vedere social. Disfemismele, pe de altă parte, folosesc expresii inacceptabile din punct de vedere social. Distincția dintre eufemism și disfemism, bazată pe funcțiile și originea acestora, corespunde naturii duale a omului: ființa rațională versus ființa irațională. Astfel, eufemismul și disfemismul reflectă dualitatea minte versus trup sau conflictul permanent dintre intelect și absurditate. Eufemismul reflectă latura intelectuală, identificată cu controlul emoțional, cenzura, toleranța și rațiunea. Efectul descătușării furiei împotriva unei persoane sau insultarea cuiva dezvăluie latura irațională a ființei umane, latură pe care eufemismul încearcă s-o ascundă.

Atât eufemismul, cât și disfemismul generează figuri de stil și sunt motivate de interzicere, frică, dezgust, ură. Distincția dintre eufemism și disfemism rezidă în faptul că primul este bine cunoscut și utilizat pe scară largă, pe când cel din urmă este mai puțin cunoscut și este folosit în contexte diametral opuse contex-

telor eufemizate. Scopul primordial al eufemismului este de a prezenta o situație, o persoană sau un concept într-un mod cât mai agreabil, pe când disfemismul folosește un limbaj emoțional și psihologic încărcat, lipsit în totalitate de valoare argumentativă. Contrar eufemismelor, disfemismele sunt utilizate în mod intenționat și sunt motivate de dorința de a demonstra în mod ofensiv astfel de sentimente. Prin urmare, atât eufemismul, cât și disfemismul pot funcționa ca marcatori de identitate într-un grup social. Respectiv interdependența dintre eufemism și disfemism este de o importanță majoră. Eufemismele se evidențiază ca instrumente lingvistice foarte utile în strategiile verbale indirecte în vederea obținerii unui discurs de calitate. Disfemismele reprezintă expresii cu conotații ofensive, îndreptate, de obicei, spre oponent și exprimă dezaprobarea sau denigrarea.

Sintetizând cele expuse *supra*, putem evidenția faptul că eufemismul este un proces sociolingvistic important care este folosit în diverse contexte sociale și culturale. Din perspectiva pragmatică, eufemismul este utilizat pentru a menține politețea și buna-cuviință, dar și pentru a evita conflictele sau jignirile. Din perspectiva semantică, eufemismul poate fi utilizat pentru a evita cuvinte sau expresii considerate tabu sau ofensatoare, dar și pentru a amplifica sensurile negative ale acestora, creând astfel disfemisme. Prin urmare, necesitatea utilizării eufemismelor se manifestă prin invocarea unei substituții lexicale a termenului nedorit aflându-se în corelație cu corectitudinea politică și politețea, urmărind scopul de a atenua, a evita sau a spori expresiv o anumită realitate interzisă fiind astfel în legătură cu tabuul și disfemismul.

Referințe:

1. LAKOFF, Robin, T. *The logic of politeness: Or, minding your p's and q's*. Papers from the 9th Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society: 1973, pagina 292-305. Bridge University Press. <https://linguistlinguine.tumblr.com/post/138002695542/lakoff-1973-papers-from-the-ninth-regional#notes> (accesat la 20.11.2020).
2. LEECH, Geoffrey N. *Principles of Pragmatics*. Longman, London and New York, 1983, 250 p. ISBN 0-582-55110-2.
3. LAKOFF, Robin T. *The Language of War*, Berkeley: University of California Press, 2000, 323 p. ISBN 9780520216662. 9780520232075.
4. BROWN, Penelope, LEVINSON, Stephen C. *Politeness. Some Universal in Language Usage*. New York, Cambridge University Press 1987, 360 p. ISBN 0 521 30863 2.
5. HUGHES, Geoffrey. *An Encyclopedia of Swearing, the Social History of Oaths, Profanity, Foul Language, and Ethnic Slurs in the English-Speaking World*. New York, Routledge: 2006, 601 p. ISBN 9780765612311. 9780765621122.
6. FREUD, Sigmund. *Totem and Taboo*. Traducere în engleză de A. A. Brill. Londra: 1919. <https://www.gutenberg.org/files/41214/41214-h/41214-h.htm> (accesat la 12.02.2021).
7. BUSSMANN, Hadumod. *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*. Traducere de Trauth Gregory and Kazzazi Kerstin. London/New York: 2006, 1335 p. ISBN 0-415-02225-8.
8. ULLMANN, Stephen. *Semantics: an introduction to the science of meaning*. Oxford, Basil Blackwell: 1962, 278 p. ISBN 0631071202, 9780631071204.
9. Despre religia iudaică. <https://www.crestinortodox.ro/religie/despre-religia-iudaica-cadrul-monoteist-perioada-dei-profetului-moise-124110.html> (accesat la 15.02.2021).
10. COȘERIU, Eugen. *Limbaj și Politică*. În *Revista de Lingvistică și Știință literară*, nr. 5. Chișinău: 1996, p. 10-28.
11. ALLAN, Keith, BURRIDGE, Kate. *Euphemism and Dysphemism. Language Use as Shield and Weapon*. Oxford University Press, New York, 1991, 263 p. ISBN 0195066227, 9780195066227.

Date despre autor:

Galina BOBEICĂ, doctorandă, Școala doctorală Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: galina.bobeica@yahoo.com

ORCHID: 0000-0002-7235-3281

Prezentat la 15.05.2023